

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Csomorkányi Pál
Cím: Az asszonyságok billikoma
és a Széchenyi-kard

Forrás: Nemzeti Újság

3m

1925. 3. 25.

(Köt. v. füz.) (O

Osztályozás

Tárgy

798.4

Hely

Idő

"1925"

Személy

Az asszonyságok billikoma és a Széchenyi-kard

Pesti lóverseny 1839-ben — A Gyepkönyv és a közidomár — A legnagyobb magyar lova a startnál

Tavaszi meleg nap öröme fénylett 1839 Szent Iván (junius) havának 2. napján, Anna napon özvegy Nádasdy Lászlóné grófné, született Rádai Anna grófnő pest-belvárosi barokk-díszű kispalotája fölött. Névnapi gyülekezetet vendéglátott a nemes grófnő s a főúri vendégek díszes sokdalmában ott volt a magyar arisztokrácia színe-virága: Hunyady Ferenc gróf a feleségével, Zichy Julia grófnővel, Esterházy Vince gróf özvegye, a szelíd és buzgó hitű Lichtenstein Zsófia hercegnő, a különösen jeles műveltségű Széchenyi Fanni grófnő, aki Batthyány Miklós grófhoz ment feleségül, ott volt a daliás mulatozásairól nevezetes Palocsay Ferdinand báró, ez alkalommal szépséges hitvese: Szomolányi Nemes Nagy Alojzia féltő felügyelete alatt. A Gubacs-pusztai uradalomból megkésve, déleledt után érkezett Mária Terézia-korabeli aranyosdíszű hintón a halvány, hervadó lilomszál: Keglevich Éva grófnő, kinek hintáját éjfekete párban kísérte komortekintetű férjeura, az idős Semsey Jób. Négy Zichy gróf: Edmund, Miklós, László és Ferdinánd s az elsőnek lányoskedvű szöke, szép felesége, Odescalchi Paulina hercegnő. Török Bá-

lint gróf és Rédl Ilos báró az egyik robusztus szellemű, óriás alakú, piroséltű borivó magyar, a másik csöndes, jámbor, templomalapító osztrák főúr, testvérbaráti összemeledéssel emlegették elszaladt ifjú éveiket, amikből néhány tudományos hónapot együtt töltöttek volt Angolországban.

Tökély Péter, Erdődy Kajetán gróf és Uzovics Sándor arról társalogtak, hogy miocsoda bájos különc is volt a minapán elhunyt idős Viczay Mihály gróf.

— Azám! — nevetett közbe Forrai Iván báró.

— Utolsó életpercenetében is az ugratóversenyen vélé magát és suttogva biztatá

Hunyadi Szepi ménjét: Mazeppa... Mazeppa...

A lóverseny! Imhol ez vala a névnapi társaság jeles társalgási témája. Hogyne, hiszen délutánra valamennyien a pesti gyepre készülődtek, soruk fényes élén a dicső hírnevű Széchenyi István gróffal és világszép hitvesével: Seilern Crescentia grófnővel, akiket megkülönböztetett tisztelettel rajongott körül a vendégsereg.

Nevezetes napok voltak ezek: a pesti versenyek napjai. Az első pesti „lovartelep” a külső Kerepesi-úton, a Székácsbirtokból kihalászott részen feküdt. Akkor még csak néhány napon át tartottak a versenyek, de ezek a napok föltűnő mértékben megnövelték a pesti forgalmat. A vidéki uradalmakon, ősi kuriákban élő főnemesi familiák el nem mulasztották a versenyek megtekintését: különösen a fiatalabb életpárok utaztak uri batárokon a fővárosba s az alkalmat fölhasználták párhetes mulatozó vendégeskedésre.

Mint „a magyar gazdasági egyesület állattenyésztési osztályának 1839-iki munkálódásairól” szóló jelentésből olvashatjuk: a versenynapok programja szerfölött gazdag és változatos volt. Lehetett is, hiszen tizenharmadik éve rendezte már ekkor versenyeit az egyesület. A Széchenyiek legdicsőségesebb sarja: a legnagyobb magyar — éppen most száz éve, 1825-ben lépett föl csillogó szellemi vertegetéssel a nemzeti közélet porondjára s a következő évben már megrendezték az első európai színvonalu pesti versenyt. Néhány év múlva a nemesvérű versenylovak aligremált sokasága sorakozott a pesti gyepen s a nagyértékű versenydíjak egész tömege hirdette főként a főúri társadalom bőkezű sport-támogatását.

Az említett „jelentés” egyszerű címe:

Gyepkönyv. Ma már avitt, sárga s csak néhány féltve őrzött példányban föllelhető sovány könyvecske, melynek szeszélyes rendszertelenséggel egybekuszált szövegéből minduntalan kicsillan az egykoru magyar élet szárnnyarakott lelke. Széchenyi István példátlan lendületű kulturmunkája, az általa céltudatos egységbe kovácsolt vezető nemzeti társadalom áldozatkészsége.

A versenyügy legmagasabb pártfogója volt — mint a Gyepkönyvből megállapítható — őfelsége az Uralkodó, aki évi 100 pengő forinttal váltotta meg egyesületi tagjegyét. Ugyanennyit fizetett József nádor, valamint Ferenc Károly főherceg s a főurak közül Batthyány Kazimír gróf. (A rendező díj 10 pengő forint volt.) Pejacevics Péter gróf „élete fogytalg évi 90 pengő forintot ajánlott föl parasztkancák jutalmára és lóiskolára.” Széchenyi István, Lajos és Pál grófok 2000 aranyat adományoztak versenyidőkeként, melynek évi 100 arany kamatjéért futottak a „honi nevelésű ménnek és kancák”. Ugyancsak ekkora volt a Batthyányi-Hunyadi-díj, nemkülönbben a többek által alapított Hazafi-díj.

A Nemzeti-díjat ötven főúr alapította 5900 arany tőkével. Ennek „255 arany kamata 30 aranyat érő és Magyarország címerével ékesített sorlegben az első lóé lón, 50 arany a második lóé.”

Pompás és érdekes díj volt a Széchenyi-kard, melyről a Gyepkönyv ezeket írja: „Adá Széchenyi István gróf. Értéke 100 arany. Hüvelye aranyba foglalt biborbársony, vasán Kisfaludy Károlytól

ezen versezet: *Engem erő szült, nye egyedül az bírhat, azért győz. — Mely e kardot elnyerendi, legjobb pályázón ismertetik az esztendőben.*

Ötven főúri hölgy adta az „asszonyok pályadíját“, a 150 aranyat érő ötvözött billikomót, s ezeken fölül még tízezer hat nagyértékű díjért futottak négy-öt napon a „honi és külföldi lovak“.

Az asszonyok billikomának ez volt a fölírása: „A bátor nem örül nyugalomnak; bajt keres és győz. Vörösmarty“. Ezt a díjat 1839-ben Hunyadi József gróf megnyerte *Sir William* nevű ménjével. Az ugrató verseny díját: 223 aranyat egy serlegben, Csekonics János *Torontál*-ja nyerte. A serleg fölírata: „Szállj jó lovam, mint a madár: Tul a merészek díja vár. Vörösmarty“. A Nemzeti díjért maga Széchenyi István gróf állította starthoz hároméves angol telivér ménjét, a *Padisah*-ot, amit a ki-

tűnő angol zsoké: Phillips lovagolt ekkor. „Fejér test, veres ujj és veres sapka, ezek a legnemesb gróf színei“ — írja a Gyepkönyv — „s eme színek villangatának messze elől végig az pályán. Padi-sah, melly sem Pesten, sem Párdorfon, sem Simmeringen még díjért nem futott: elsőnek ére be a Lichtenstein herceg nevezte Privateer-ló előtt s nyere a 250 aranyat egy 30 arany értékű serlegben, illy felírással: *Nemzeti fény a cél; hogy elérd, forrj egybe, magyar nép. Kölcsey.*”

A nagy díjak keretein kívül a verseny-program utolsó pontja minden napon a „*paraszt verseny*“ volt. „Ebben a versenyben futának mezei gazdáknak s egyéb adózóknak saját lovaik. 75 pengő forintokat nyerének Bernát Antal örkényi lakos Madár-ja, Hoffer János ceglédi lakos Szárcsá-ja és Sájerman János vasadi lakos Bársonya.“

... A Gyepkönyvet nemes Tassner Antal ur, a Gazdasági Egyesület nótáriusa s a versenyeken a mázsálás ellenőre állította össze. Ő is ott volt Nádasdy Lászlóné grófné névnapi ünnepélyén s mint a ló-sport fürge munkása és lelkesült krónikása „töreke a Méltóságos Anna grófnőt idvezlő főurak és főasszonyok figyelemzését a verseny ama nevezetes napján a szabadbani nemes szórakozás, s versenytéren való mulatás ügyétől eltéríteni nem hagyni“. — Jelenté, hogy „a Sándor-utcában, a muzeum telken létezett lóiskolai épületnek a muzeum építtetése miatt le kellvén ronttatni, egy új lóiskolának a köztelek egy részén leendő felállítása határozatott el s e végre már tetemest summa is gyűlt egybe aláírás utján“.

Wenckheim báró, a körösladányi uraság afelől panaszkodott neki, hogy idomítandó lovai részére nem talál megfelelő trainert, mire ő azt a pontos fölvilágosítást adta a jelenlevő uraknak, hogy „Párdorfon egy részvényes társaság által segítve John Nevin public trainer, magyarul *közidomár*, tart egy *közidomító intézetet*, mellyben verseny- és vadászlovakat elvállal idomítás végett“.

Ezeknek tudomásul vétele után, mint-hogy a délebed is véget ért, három fertáj négy órakor a Nádasdy-palota diszes vendégserege — ki üveghintón, ki címeres batáron, ki meg nyeregben — kivonult a versenytérre, a „szabadbani nemes szórakozás“ örömebe.

Csomorkányi Pál